

CHANGES IN THE FIELD OF BACKGROUND CHECK

ZMENY V OBLASTI PREVIERKY OSOBY

Karol Lysina,
Air Navigation Services and Aerodromes Section
Transport Authority
Letisko M.R. Stefanika
823 05 Bratislava
Karol.Lysina@nsat.sk

Branislav Kandra
Air Transport Department
University of Žilina
Univerzitná 8215/1
010 26, Žilina
branislav.kandra@fpedas.uniza.sk

Abstract

The Aviation Security system, like other areas of civil aviation and almost all other human activities in life, is tied to skills, knowledge and experience. This is a look at changes in the field of background check.

Keywords

Aviation Security, Regulation, Background Check, Interval, Evidence, Criminal Records, Employment, Education, Gap, Intelligence Information

1. Úvod

Previerka osoby, ako jeden z nástrojov ochrany civilného letectva ustanovený Európskou úniou (v spojení s nadväzujúcou národnou legislatívou), prechádza ďalším svojím „vývojom“. Oproti súčasnému stavu „pritvrzuje“, rozširuje svoje zameranie, oblasť požadovaných informácií pre jej vyhodnotenie, a najmä časovú obnovu, resp. interval opakovaného preverovania. Tu je teda prehľad, aké je to dnes, a aké by to malo byť „zajtra“.

2. Súčasný stav vykonávania previerky osoby v podmienkach SR

V Slovenskej republike sa vykonáva previerka osoby ako posúdenie bezúhonnosti a spoľahlivosti. Bezúhonnosť posudzuje zamestnávateľ na základe ustanovenia § 41 ods. 6 písm. c) zákonníka práce² v spojení s ustanoveniami § 34a leteckého zákona³ a spoľahlivosť Dopravný úrad na základe leteckého zákona.

Vykonávacie nariadenie (EÚ) 2015/1998⁴ v ustanovení 11.1.3. ustanovuje:

„V súlade s platnými pravidlami Únie a vnútroštátnymi právnymi predpismi previerka osoby prinajmenšom:

- a) potvrdí totožnosť osoby na základe listinného dôkazu a
- b) zahŕňa trestné záznamy vo všetkých štátoch pobytu počas najmenej 5 predchádzajúcich rokov a
- c) zahŕňa zamestnanie, vzdelanie a akékoľvek časové medzery v nich počas najmenej 5 predchádzajúcich rokov.“

Preto, i keď ustanovenia § 34a leteckého zákona pojednávajú aj o spoľahlivosti (ustanovené za účelom splnenia požiadaviek nariadenia (ES) č. 2320/2002⁵ a jeho vykonávacích predpisov, no v tej dobe Európska únia nešpecifikovala bližšie požiadavky pre vykonanie previerky osoby), nie sú v rozpore splatnými nariadeniami Európskej únie.

V súčasnosti Európska únia nevyžaduje previerku osoby u všetkých osôb vykonávajúcich bezpečnostné kontroly /umožňuje vykonať len „previerku pred nástupom do zamestnania“ (ktorá je postavená len na čestnom vyhlásení)/. Štát má povinnosť určiť, či sa vyžaduje „previerka pred nástupom do zamestnania“ alebo previerka osoby, no NCASP⁶ vyžaduje u tejto kategórie osôb jedno aj druhé.

V zmysle ustanovenia § 34a ods. 6 leteckého zákona sa posúdenie bezúhonnosti a spoľahlivosti vykonáva raz za 5 rokov.

Pozrime sa bližšie na ustanovenia § 34a ods. 4 leteckého zákona:

„Za spoľahlivú nemožno považovať osobu, ktorá

- a) je alebo bola spoločníkom špiónov, teroristov, sabotérov alebo iných osôb v minulosti odôvodnene podozrievaných z týchto aktivít,
- b) je alebo bola členom alebo podporovateľom akejkoľvek organizácie, ktorá sa násilnými, podvratnými alebo inými nezákonnými prostriedkami usiluje odstrániť demokratický spoločenský poriadok,
- c) je pod preukázateľným nátlakom príbuzných alebo blízkych priateľov, ktorí sú zneužitelní teroristickou skupinou, nelegálnou organizáciou, rizikovou skupinou alebo obdobným jedincem,

² Zákon č. 311/2001 Z. z. z 2. júla 2001 zákonník práce v znení neskorších predpisov.

³ Zákon č. 143/1998 Z. z. z 2. apríla 1998 o civilnom letectve (letecký zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2015/1998 z 5. novembra 2015, ktorým sa stanovujú podrobné opatrenia na vykonávanie spoločných základných noriem bezpečnostnej ochrany letectva

⁵ Nariadenie (ES) č. 2320/2002 Európskeho parlamentu a Európskej Rady zo 16. decembra 2002 o ustanovení spoločných pravidiel v oblasti bezpečnostnej ochrany civilného letectva.

⁶ Národný program ochrany civilného letectva pred činmi protiprávneho zasahovania.

d) preukázateľne nadmerne požíva alkoholické nápoje alebo preukázateľne požíva iné omamné alebo psychotropné látky,
 e) je pod preukázateľným nátlakom v dôsledku finančnej situácie,
 f) je alebo bola zainteresovaná na akejkoľvek forme sexuálneho konania, ktoré vedie k vydieraniu a nátlaku,
 g) vážne alebo opakovane porušila bezpečnostné predpisy tým, že sa snažila neoprávnenne preniknúť do zabezpečených komunikačných alebo informačných systémov,
 h) bola v posledných piatich rokoch uznaná za vinnú zo spáchania niektorého z priestupkov vyskytujúcich sa na viacerých úsekoch správy, na úseku ochrany pred alkoholizmom a inými toxikomániami, na úseku používania výbušnín, na úseku všeobecnej vnútornej správy, proti verejnému poriadku, proti občianskemu spolunažívaniu zo spáchania ublíženia na zdraví z nedbanlivosti inému alebo z úmyselného uvedenia nesprávneho alebo neúplného údaj pred štátnym orgánom, orgánom obce s cieľom získať neoprávnenú výhodu, úmyselného narušenia občianskeho spolunažívania, drobného ublíženia na zdraví, priestupku proti majetku alebo priestupku na úseku zbraní a streliva,
 i) prijíma neoprávnené platby, dary alebo iné výhody alebo zneužíva postavenie alebo funkciu na získanie neoprávnených požitkov,
 j) disponuje s majetkom, ktorého hodnota je neprimeraná priznaným príjmom a ktorého legálnosť pôvodu nie je schopná alebo ochotná preukázať, alebo
 k) z iných dôvodov neposkytuje záruku, že bude pri výkone bezpečnostnej ochrany dodržiavať právne predpisy a plniť povinnosti vyplývajúce z rozhodnutí a iných opatrení vydaných podľa tohto zákona.“.

Dopravný úrad vykonáva posúdenie spoľahlivosti osoby podľa ustanovenia § 34a ods. 5 leteckého zákona, no pri posudzovaní si nemôže vytvoriť vlastný úsudok a vyhodnotiť, či a akým spôsobom má daný priestupok vplyv na ochranu civilného letectva. Ustanovenie § 34a ods. 4 taxatívne vymedzuje, koho nemožno považovať za spoľahlivú osobu.

Z ustanovenia § 34a ods. 4 písm. h) je zjavné, že stačí, aby osoba bola uznaná za vinnú zo spáchania jediného priestupku, ktorý je v tomto ustanovení citovaný, a osoba je v zmysle leteckého zákona nespoľahlivá.

3. Budúci stav (od 31.12.2020)

Ustanovenie 11.1.1. vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2015/1198: „Osoby, ktoré sa prijímajú do zamestnania, aby vykonávali alebo aby boli zodpovedné za vykonávanie detekčnej kontroly, kontroly vstupu alebo iných bezpečnostných kontrol vo vyhradenom bezpečnostnom priestore, úspešne absolvujú posilnenú previerku osoby.“.

Ustanovenie 11.1.2. vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2015/1198: „Osoby, ktoré sa prijímajú do zamestnania, aby vykonávali alebo aby boli zodpovedné za vykonávanie detekčnej kontroly, kontroly vstupu alebo iných bezpečnostných kontrol mimo vyhradeného bezpečnostného priestoru, alebo ktoré majú nesprievádzaný prístup k leteckému nákladu a poštovým zásielkam, k poštovým zásielkam leteckého dopravcu a materiálom leteckého dopravcu, dodávkam potrebným počas letu a letiskovým dodávkam, pri ktorých sa vykonali požadované bezpečnostné kontroly, musia mať úspešne absolvovanú posilnenú alebo štandardnú previerku osoby. Pokiaľ nie je v tomto nariadení stanovené inak, príslušný orgán v súlade s

platnými vnútroštátnymi predpismi určuje, či je potrebné absolvovať posilnenú alebo štandardnú previerku osoby.“.

Ustanovenie 11.1.3. vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2015/1198: „V súlade s platnými pravidlami Únie a vnútroštátnymi právnymi predpismi posilnená previerka osoby prinajmenšom:

- potvrdí totožnosť osoby na základe listinného dôkazu;
- zahŕňa tretné záznamy vo všetkých štátoch pobytu počas najmenej 5 predchádzajúcich rokov;
- zahŕňa zamestnanie, vzdelanie a akékoľvek časové medzery v nich počas najmenej 5 predchádzajúcich rokov;
- zahŕňa spravodajské a všetky ďalšie relevantné informácie, ktoré majú príslušné vnútroštátne orgány k dispozícii a ktoré považujú za potenciálne relevantné z hľadiska vhodnosti danej osoby na funkciu, ktorá si vyžaduje posilnenú previerku osoby.“.

Štandardná previerka obsahuje v zmysle ustanovenia 11.1.4. vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2015/1198 to isté, okrem písm. d) ustanovenia 11.1.3 vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2015/1198.

Ustanovenie 11.1.6. vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2015/1198: „Posilnené alebo štandardné previerky osoby sa považujú za neúspešné, ak nie sú uspokojivo splnené všetky prvky uvedené v bodoch 11.1.3, resp. 11.1.4, alebo ak sa kedykoľvek ukáže, že tieto prvky neposkytujú potrebnú mieru uistenia o spoľahlivosti* danej osoby. Členské štáty sa usilujú o zriadenie vhodných a účinných mechanizmov na zabezpečenie výmeny informácií na vnútroštátnej úrovni, ako aj s inými štátmi, na účely vypracovania a vyhodnotenia informácií, ktoré majú význam pre previerku osoby.“.

* „*reliability*“ v kontexte znení ustanovení nariadenia

Ustanovenie 11.1.7. vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2015/1198: „Na previerky osoby sa vzťahuje:

- mechanizmus priebežnej kontroly prvkov uvedených v bodoch 11.1.3 a 11.1.4, pričom sa príslušnému orgánu, prevádzkovateľovi**, resp. vydávajúcemu subjektu bezodkladne oznámi akákoľvek skutočnosť, ktorá môže ovplyvniť spoľahlivosť danej osoby. Konkrétne podmienky oznamovania, výmeny informácií a obsahu týchto informácií vymieňaných medzi príslušnými orgánmi, prevádzkovateľmi a subjektmi sa stanoví a monitoruje v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi; alebo
- opakovanie previerok osoby v pravidelných intervaloch – najviac **12-mesačných pri posilnených previerkach** a najviac **3-ročných pri štandardných previerkach**.“.

** V niektorých členských štátoch je v súčasnosti v súlade s vnútroštátnymi predpismi možné vykonanie „previerky osoby“ prevádzkovateľom letiska na základe výpisu z registra trestov pre vydanie IDC pre osoby, ktoré neplnia úlohy bezpečnostnej ochrany.

4. Záver

Previerka osoby sa bude vzťahovať na všetky osoby zodpovedné za vykonávanie, alebo vykonávajúce bezpečnostné kontroly a ďalšie osoby určené v nariadení. Vzhľadom na budúci stav bolo nevyhnutné vyvolať stretnutie s dotknutými orgánmi verejnej správy a s Ministerstvom dopravy a výstavby Slovenskej republiky za účelom splnenia nových požiadaviek Európskej únie, ktoré sa uskutočnili koncom roka 2019 a začiatkom roka

2020, kde boli navrhnuté a dohodnuté postupy pre zabezpečenie plnenia nových požiadaviek Európskej únie.

Na predmetnom stretnutí Dopravný úrad navrhol minimálne nasledujúce zmeny:

1. Zmeniť ustanovenia § 34a leteckého zákona a NCASP – najmä § 34a ods. 4 písm. h) leteckého zákona.
2. Zmeniť filozofiu – žiadosť o previerku osoby bude podávať fyzická osoba (ako napr. o cestovný pas) a toto konanie doplniť do ustanovenia § 55 ods. 2 leteckého zákona.
3. Aby previerku osoby ako celok vykonával Dopravný úrad.

PodĎakovanie

Článok je publikovaný ako jeden z výstupov projektu **KEGA 046ŽU-4/2019** s názvom „Inovácia vzdelávania v oblasti prevádzky lietadiel spôsobilých lietať bez pilota“.

Referencie

- [1] Nariadenie (ES) č. 2320/2002 Európskeho parlamentu a Európskej Rady zo 16. decembra 2002 o ustanovení spoločných pravidiel v oblasti bezpečnostnej ochrany civilného letectva.
- [2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 300/2008 z 11. marca 2008 o spoločných pravidlách v oblasti bezpečnostnej ochrany civilného letectva a o zrušení nariadenia (ES) č. 2320/2002.
- [3] Národný program ochrany civilného letectva pred činní protiprávneho zasahovania.
- [4] Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2015/1998 z 5. novembra 2015, ktorým sa stanovujú podrobné opatrenia na vykonávanie spoločných základných noriem bezpečnostnej ochrany letectva.
- [5] Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/103 z 23. januára 2019, ktorým sa mení vykonávacie nariadenie (EÚ) 2015/1998, pokiaľ ide o objasnenie, harmonizáciu, zjednodušenie a posilnenie určitých špecifických opatrení bezpečnostnej ochrany letectva.
- [6] Zákon č. 143/1998 Z. z. z 2. apríla 1998 o civilnom letectve (letecký zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- [7] Alena Novák Sedláčková, Denisa Švecová: The regional airports' problems in the Slovak Republic [electronic] : the case study of Žilina airport [Problémy regionálnych letísk v SR: prípadová štúdia letiska, In: 19th International Scientific Conference - LOGI 2018 [electronic]. London: Édition Diffusion Presse Sciences, 2018. - s. [1-8] [online].